

Det kgl. Finansdepartement
Postboks 8008 Dep

0030 OSLO

Deres ref.

Vår ref.

Sak nr: 07/3162-2

Saksbehandler: Frode Arnesen

Dir.tlf: 45 21 21 76

Dato:

30.01.2008

Høring - skattefavorisert individuell pensjonsordning

Jeg viser til departementets høringsbrev av 19.12.2007 samt NOU 2007:17.

I forbindelse med innføring av skattefavorisert individuell pensjonsordning mener jeg det er viktig at ordningen gjøres så fleksibel som mulig innenfor de fastsatte rammer. Jeg sikter da både til at ordningen bør være tilpasningsdyktig i forhold til den enkeltes behov og livssituasjon, samt at reglene kan videreføres på tross av eventuelle endringer i det underliggende rammeverk.

Jeg betrakter Banklovkommisjonens utkast som et forslag som i all hovedsak ivaretar disse hensyn og stiller meg således bak hovedtrekkene i forslaget. Enkelte sider ved forslaget mener jeg likevel bør belyses nærmere.

1 Forsikringer tilknyttet innskuddspensjonsavtaler

I forslaget § 1-3, annet ledd, er det åpnet for at pensjonsavtalen kan omfatte forsikring som gir rett til innskuddsfritak eller premiefritak. I tredje ledd er det åpnet for at forsikringer som skal sikre uførepensjon, etterlattepensjon eller barnepensjon kan omfattes. Jeg betrakter dette som en positiv løsning som kan bidra til å skape økonomisk trygghet samtidig som det gjør ordningen mer fleksibel i forhold til den enkeltes behov. Jeg ser det i denne forbindelse som et viktig poeng at muligheten til å knytte forsikringer til avtalen er gjort valgfri. For det tilfelle at forsikring som gir rett til innskuddsfritak eller premiefritak hadde blitt gjort obligatorisk, ville andelen av årlig innskudd som går til oppbygning av alderspensjon bli redusert. Dette vil jeg anta kunne bidra til å gjøre ordningen mindre attraktiv for mange forbrukere, sammenlignet med alternative spareordninger.

Dersom forsikring som gir rett til innskudds/premiefritak hadde blitt gjort obligatorisk, antar jeg dessuten at dette enten ville føre til at enkelte grupper ekskluderes fra å ta del i ordningen av medisinske årsaker, eller at forsikringen blir uforholdsmessig dyr som følge av en kostnads- og risikopulverisering.

På bakgrunn av dette støtter jeg forslaget om å knytte forsikringer til spareordningen, samtidig som jeg vil understreke viktigheten av at det gjøres valgfritt hvorvidt man ønsker å tegne slike.

2 Pensjonskapitalens anvendelse ved kundens død

Et annet spørsmål som jeg finner grunn til å kommentere er hvorvidt det bør være anledning til å oppnevne en begunstiget ved tegning av innskuddspensjonsavtaler.

Jeg mener at det er viktig at lovreguleringen av pensjonskapitalens anvendelse ved kundens død gjøres *deklaratorisk*, slik at kunden selv kan oppnevne en begunstiget. Bakgrunnen for mitt syn på dette er blant annet at arvelovens pliktdelsregler for livsarvinger, og i noen grad reglene om minste arv for ektefelle, kan gi løsninger som i en del tilfeller ikke er i samsvar med arvelaters ønske. Disse reglene kan tidvis resultere i at enkelte vil ha vanskeligheter med å ivareta dem som for kunden er viktigst å sikre økonomisk. Dette kan typisk være samboer, ny ektefelle eller barn.

I nyere tid har utradisjonelle familiekonstellasjoner, særlig hvor den ene eller begge ektefellene har særkullsbarn, vist at arvelovens regler kan gi utslag som var uønsket fra arvelaters side. I slike situasjoner er mange i dag avhengig av en livsforsikring, for eksempelvis å kunne sikre at gjenlevende ektefelle kan beholde deres felles hjem etter ens bortgang. Dette er mulig da forsikringsutbetalingen ikke inngår som en del av boet og således ikke vil omfattes av pliktdelsreglene. Særlig aktuelt er dette i ekteskap der særkullsbarn gjør uskifte til en betinget rettighet.

Per i dag må mange tegne livsforsikring dersom man ønsker en annen prioritering enn det arveloven legger opp til. Jeg mener det er uheldig om en så økonomisk sett betydelig avtale som en innskuddspensjonsavtale, ikke også skal kunne dekke et slikt behov. Dette vil, slik jeg vurderer det, kunne bidra til at kunden tegner en livsforsikring han kunne vært foruten eller som kunne vært redusert. Under henvisning til Høyesteretts avgjørelse, inntatt i Rt. 2003 s. 92, finner jeg det forøvrig forenlig med gjeldende rett å underlegge et pensjonsinnskudd av denne karakter en tilsvarende regulering som i FAL § 15-1 og § 15-2.

Det er i forslaget § 2-8 regulert hvordan pensjonskapitalen skal forvaltes dersom kunden dør. Flertallet går her inn for en ordning der kapitalen skal benyttes til barnepensjon eller etterlattepensjon etter reglene i innskuddspensjonsloven § 7-4. Dette synes å være begrunnet i et ønske om et enkelt og lite konfliktskapende regelverk samtidig som avdødes nærmeste blir sikret de rettigheter pensjonsavtalen gir.

Når det etableres en ordning som er av en så stor økonomisk betydning for den enkelte mener jeg det er uheldig om ikke kunden selv kan styre fordelingen av disse midlene ved et eventuelt dødsfall. Ordningen vil etter flertallets forslag antakelig fremstå som mindre attraktiv for mange, i stedet for at den i noen grad kunne avløst deler av dagens behov for livsforsikring.

I noen grad det kan anføres at reglene i forsikringsavtaleloven § 15-2 er mer konfliktskapende og mindre klare enn reglene i innskuddspensjonsloven § 7-4. Jeg mener i tilknytning til dette at de konflikter som har oppstått, og de saker som har blitt prøvd for domstolene, viser at det eksisterer et behov og et ønske om å skape løsninger som gir alternativer til lovens ordning.

Jeg stiller meg videre kritisk til at en skattefavoriserende ordning, som er et ledd i en helhetlig pensjonsreform, skal legges i rammer som gjør den klart mindre attraktiv og aktuell som pensjonssparing for enkelte deler av befolkningen, da særlig for personer med en mer utradisjonell familiestruktur.

På bakgrunn av dette støtter jeg mindretallets forslag til utforming av § 2-8 (2).

3 Institusjonens opplysningsplikt

Valg av pensjonsordninger vil være av relativt stor økonomisk betydning for den enkelte forbruker, og således et viktig valg. Jeg mener det er sentralt at kunden blir gjort oppmerksom på alle vesentlige forhold knyttet til pensjonsavtalen. Dette for å kunne sammenligne ulike avtaler, foreta valg mellom innskuddspensjonsavtale og pensjonsforsikringsavtale, og å kunne sammenligne med alternative spare- og forsikringsordninger. Det kan tenkes å være variasjoner mellom de ulike tilbud av innskuddspensjonsordninger når det gjelder blant annet risiko og avkastningsmuligheter. For å sette kunden i stand til å ta et riktig valg, må det gis opplysninger om forhold som eventuell garantert minsteavkastning, eventuell indeksregulering, forventet avkastning og risiko knyttet til verdiutvikling.

Etter mitt syn sikrer ikke den foreslåtte bestemmelsen i § 1-6 at kunden får tilstrekkelig informasjon til at han kan foreta et veloverveid valg. I forhold til spareprodukter har det vist seg å være behov for en vidtgående regulering av institusjonenes opplysningsplikt i forbindelse med salg. Det vises i denne forbindelse til forskrift om opplysningsplikt ved tilbud om kjøp av sammensatte produkter.

Når det her er tale om et spareprodukt som også skal tilbys deler av befolkningen som ikke har erfaring med spareordninger, finner jeg at kravene til de opplysninger som skal gis i forbindelse med salget er særskilt viktig.

Kravene til innskuddspensjonsavtalen, som er oppstilt i § 2-2, viser etter min mening at det er en rekke viktige forhold som vil ha innvirkning på avtalen. Jeg synes derfor det er nødvendig, men ikke tilstrekkelig, at dette inntas i avtalen slik § 2-2 legger opp til. Dette er opplysninger som det, etter min mening, må sikres at kunden får forut for avtaleinngåelsen.

For at forbrukerne lettere skal kunne orientere seg blant ulike tilbud bør det også oppstilles klare minimumsregler i forhold til informasjon som skal gis i markedsføring av disse avtalene.

Samtidig som jeg mener det er behov for klare regler om opplysningsplikt forut for avtaleinngåelsen, innser jeg at en regulering av dette i lovens alminnelige bestemmelser kan være uheldig for oversikten i regelverket. I den grad det ikke finnes hensiktsmessig med en utvidet opplysningsplikt i loven, bør det utarbeides en forskrift som regulerer dette nærmere.

Med vennlig hilsen

Bjørn Erik Thon
Forbrukerombud

